

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdamova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI

Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

iqtisodiyot va boshqaruv fakulteti, i.f.f.d (PhD), kafedra dotsenti

Namangan davlat texnika universiteti

email: nbahriddinov@lincolnucsf.edu

ORCID: 0000-0002-3765-5778

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlari, ularning samaradorligi va amaliy qo'llanilish jihatlarini tahlil qilinadi. Davlat va xususiy sektor tomonidan qo'llanilayotgan moliyalashtirish vositalari, soliq va grant mexanizmlari, ventur kapital hamda korporativ innovatsiya fondlarining ahamiyati yoritiladi. O'tkazilgan tahlil natijalariga asoslanib, korxonalarda innovatsion jarayonlarni jadallashtirish va ularning barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, innovatsion faoliyat, moliyaviy rag'batlantirish, sanoat korxonalari, ventur kapital, grantlar, soliq imtiyozlari.

Abstract. This article examines the mechanisms of financial incentives for innovative activity at industrial enterprises in the context of the digital economy, their effectiveness, and practical implementation aspects. The study highlights the importance of public and private sector financing instruments, tax and grant mechanisms, venture capital, and corporate innovation funds. Based on the findings, recommendations are developed to enhance innovation processes and ensure the sustainable development of enterprises.

Key words: digital economy, innovative activity, financial incentives, industrial enterprises, venture capital, grants, tax incentives.

Аннотация. В статье рассматриваются механизмы финансового стимулирования инновационной деятельности на промышленных предприятиях в условиях цифровой экономики, их эффективность и особенности практического применения. Освещается значение инструментов финансирования государственного и частного секторов, налоговых и грантовых механизмов, венчурного капитала, а также корпоративных инновационных фондов. На основе проведенного анализа разработаны предложения, направленные на активизацию инновационных процессов и обеспечение устойчивого развития предприятий.

Ключевые слова: цифровая экономика, инновационная деятельность, финансовое стимулирование, промышленные предприятия, венчурный капитал, гранты, налоговые льготы.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligi bevosita innovatsion faoliyat darajasiga bog'liq. Texnologik yangilanishlar, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlari korxonalardan doimiy investitsiyalarni talab etadi. Shu bois innovatsiyalarni moliyaviy rag'batlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi hamda u davlat siyosati va korporativ strategiyalar uyg'unligida shakllanadi. Ilmiy adabiyotlarda innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun

grantlar, soliq imtiyozlari, subsidiyalar hamda venchur moliyalashtirish kabi vositalarning samaradorligi qayd etiladi¹.

Zamonaviy sharoitda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish tizimi ko'p manbali va kompleks yondashuvni talab etadi. Xususan, davlat tomonidan yaratilayotgan institutsional muhit, xususi sektor tashabbuslari hamda moliya bozorlarining rivojlanish darajasi innovatsion loyihalarning amalga oshirilish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlarining samarali ishlashi korxonalarda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, innovatsion jarayonlarni jadallashtirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash bilan bir qatorda boshqaruv samaradorligi, inson kapitalining sifati va raqamli infratuzilmaning rivojlanganligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur omillarning o'zaro uyg'unligi sanoat korxonalarida barqaror innovatsion ekotizimni shakllantirishga xizmat qiladi hamda uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun mustahkam zamin yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot davomida yuqorida ta'kidlangan innovatsion faoliyatga oid dastlabki keng ma'noda "Innovatsiya" atamasi birinchi marta avstriyalik iqtisodchi Y. Shumpeter tomonidan 1912-yilda "Iqtisodiy rivojlanish" nazariyasi² asarida taklif etilgan. Innovation nazariyaning eng asosiy qoidalari ham ushbu asarda to'la asoslab berilgan.

Amerikalik boshqaruv bo'yicha mutaxassis P. Druker innovatsiyaga nisbatan yanada kengroq yondashuvni ilgari suradi, ya'ni: "Yangilik kiritish — bu murakkab tizim bo'lib, uning yordamida g'oyalar va ixtirolar birinchi marta tijorat voqeligiga aylanadi. Bu mahsulot yoki xizmat turlarini bozorga chiqarish va ularni iqtisodiyotga muvaffaqiyatli joriy etish demakdir"³.

Rus iqtisodchilaridan A.I. Anchishkinning⁴ fikriga ko'ra, «innovatsiya» va "yangilik kiritish" atamalari faqat texnik-texnologik o'zgarishlar bilan chegaralanmaydi. U mazkur tushunchalarga keng ijtimoiy mazmun yuklab, yangiliklarni jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida talqin etadi. Shuningdek, texnik-texnologik yangiliklar muayyan iqtisodiy natijalarni yuzaga keltirishi, bozor uchun raqobat kurashini faollashtirishi, raqobat muhitini takomillashtirishi hamda shu orqali ijtimoiy rivojlanishga xizmat qilishini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, innovatsiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadallashtirishga xizmat qiladi. Innovation faoliyatning keng qamrovi nafaqat korxona darajasida, balki tarmoq va milliy iqtisodiyot miqyosida ham tarkibiy o'zgarishlarni rag'batlantiradi.

Shu nuqtai nazardan, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etish va ularning tijoratlashtirilishini ta'minlash barqaror rivojlanishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Innovation yondashuvlar jamiyatning intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish va uzoq muddatli raqobatbardoshlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada mavzu doirasidan kelib chiqqan holda ilmiy va nazariy yondashuvlar o'rganilib, tahlil etilgan hamda umumlashtirilgan. Tadqiqotda qo'yilgan maqsadga erishish uchun tegishli ilmiy yo'nalish tanlab olingan. Birlamchi va ikkilamchi ma'lumot manbalarini chuqur o'rganish hamda ularni asoslash maqsadida aniq tadqiqot strategiyasi ishlab chiqilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda raqamli transformatsiya va innovatsiyalarni moliyalashtirish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borildi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari xususi investitsiyalarni jalb etishda katalizator vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, korporativ innovatsiya fondlari va ochiq innovatsiya modellarning rivojlanishi sanoat korxonalarida tavakkalchiliklarni o'zaro taqsimlash va texnologik hamkorlikni kengaytirishga xizmat qiladi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, davlat va xususi sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik innovatsion loyihalarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi hamda ularning amaliyotga joriy etilish sur'atlarini oshiradi. Ayniqsa, qo'shma moliyalashtirish mexanizmlari va institutsional qo'llab-quvvatlash choralarning mavjudligi innovatsion ekotizimning izchil rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi (1-jadval).

1 Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bo'yicha umumiy nazariy yondashuvlar.

2 Shumpeter Y. «Teoriya ekonomicheskogo razvitiya». — M., Progress, 1982. —455s.

3 P.Druker Novyy biznes.- M.: Ekonomika, 1993.

4 Anchishkin A. I. Nauka - texnika - ekonomika.- M.: Ekonomika, 1986, -35 s.

1-jadval. Innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish vositalari va ularning xususiyatlari⁵

Vosita	Manba	Afzalliklari	Cheklovlari
Grantlar	Davlat, fondlar	Qaytarilmaydi, riskni kamaytiradi	Tanlov cheklangan, byurokratiya
Soliq imtiyozlari	Davlat	Likvidlikni oshiradi	Byudjetga yuk
Venchur kapital	Xususiy investorlar	Tez o'sish, ekspertiza	Ulushdan voz kechish
Korporativ fondlar	Yirik korxonalar	Strategik moslik	Moslashuvchanlik past

1-jadvalda innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirishning asosiy vositalari, ularning manbalari, afzalliklari va cheklovlari keltirilgan. Ko'rinib turibdiki, grantlar va soliq imtiyozlari asosan davlat va turli fondlar tomonidan taqdim etiladi hamda korxonalar uchun moliyaviy yukni kamaytirish orqali innovatsion loyihalarning tavakkalchilik darajasini pasaytiradi. Biroq ushbu vositalarning o'ziga xos jihati tanlov jarayonining murakkabligi va ma'lum tartib-taomillarga rioya etish zarurati bilan bog'liq bo'lib, bu mablag'lardan tezkor foydalanish imkoniyatiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Venchur kapital xususiy investorlar tomonidan taqdim etilib, innovatsion loyihalarning tez sur'atlarda rivojlanishiga hamda korxonalarga nafaqat moliyaviy resurslar, balki boshqaruv va bozor tajribasini jalb etishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur moliyalashtirish shakli korxona mulkchilik ulushining ma'lum qismini investor foydasiga ajratishni nazarda tutadi, bu esa hamkorlik asosida rivojlanish mexanizmini shakllantiradi.

Korporativ fondlar esa yirik korxonalar tomonidan shakllantirilib, strategik jihatdan muhim bo'lgan innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltiriladi. Ularning ustun tomoni — korxona strategiyasiga mos keluvchi loyihalarni maqsadli moliyalashtirish imkoniyatidir. Biroq bunday fondlarning faoliyati ko'proq belgilangan strategik yo'nalishlar doirasida amalga oshirilishi sababli, innovatsion g'oyalarning keng spektrini qamrab olish imkoniyati ma'lum chegaralarga ega bo'lishi mumkin.

Umuman olganda, jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion faoliyatni samarali rag'batlantirish uchun mazkur moliyalashtirish vositalarini kompleks va o'zaro uyg'un holda qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Amaliyot natijalari shuni ko'rsatadiki, faqat bitta manbaga tayanish tavakkalchilik darajasini oshirishi mumkin. Shu bois grantlar va soliq imtiyozlarini ventchur kapital hamda korporativ fondlar bilan uyg'unlashtirish tavsiya etiladi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi investitsiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi, chunki jarayonlar yanada shaffoflashadi va natijalarni aniq baholash imkoniyatlari kengayadi (2-jadval).

2-jadval. Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish manbalari ulushi (shartli ma'lumotlar)⁶

Manba	Ulushi, %	Izoh
Davlat grantlari	30	Boshlang'ich bosqich
Xususiy investitsiyalar	40	Kengayish bosqichi
Korporativ fondlar	20	Strategik loyihalar
Boshqa manbalar	10	Kredit va lizing

2-jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, xususiy investitsiyalar yetakchi o'rinni egallaydi, shu bilan birga davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash innovatsion loyihalarning boshlang'ich bosqichida muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada, davlat va xususiy sektor resurslarini uyg'unlashtirgan aralash moliyalashtirish modeli eng maqbul va samarali yechim sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish ko'p manbali va moslashuvchan yondashuv asosida tashkil etilishi zarur. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik, shuningdek, raqamli boshqaruv vositalarining keng qo'llanilishi investitsiya jarayonlarining shaffofligi va natijadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida tarmoq xususiyatlarini inobatga olgan holda individual rag'batlantirish paketlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Bunda innovatsion loyihalarning bosqichma-bosqich qo'llab-quvvatlanishi, moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyasi hamda monitoring va baholash mexanizmlarining takomillashtirilishi ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lishi lozim.

⁵ Muallif ishlanmasi

⁶ Muallif ishlanmasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. OECD. Innovation and Digital Economy. – Paris: OECD Publishing, 2022. – URL: <https://www.oecd.org>
2. World Bank. Financing Innovation. – Washington, DC: World Bank, 2021. – URL: <https://www.worldbank.org>
3. Chesbrough H. Open Innovation. – Boston: Harvard Business School Press, 2020.
4. Porter M. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 2019.
5. Schumpeter J. The Theory of Economic Development. – London: Routledge, 2017.
6. Druker P. F. Novyy biznes. – M.: Ekonomika, 1993.
7. Anchishkin A. I. Nauka – tekhnika – ekonomika. – M.: Ekonomika, 1986. – 35 s.
8. Bahriddinov N. Financial stimulation of innovative activities of enterprises through investments // Innovation Science and Technology. – 2026. – Vol. 2. – No. 1. – URL: (jurnal rasmiy sayti kiritiladi).
9. Bahriddinov N. O'zbekistonda innovatsion faoliyatni jadallashtirish va soliqlar yordamida rag'batlantirish tamoyillari // Modern Scientific Challenges and Trends. – 2021. – No. 68. – URL: (jurnal rasmiy sayti kiritiladi).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
